

Природа Західного Полісся та прилеглих територій

УДК 796.5

І. М. Нетробчук – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки;

Н. А. Тарасюк – кандидат географічних наук, доцент кафедри фізичної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки

Розвиток туризму в місті Луцьку

*Роботу виконано на кафедрі фізичної географії
ВНУ ім. Лесі Українки*

Розглядаються потенційні можливості розвитку туризму в м. Луцьку та його пізнавальні напрямки. Виділено перспективи розвитку туристичної галузі міста Луцька.

Ключові слова: туризм, пізнавальний туризм, музей.

Нетробчук И. М., Тарасюк Н. А. Развитие туризма в городе Луцке. Рассматриваются возможности развития туризма в городе Луцке и его познавательные направления. Выделены перспективы развития туристической отрасли города Луцка.

Ключевые слова: туризм, познавательный туризм, музей.

Netrobchuk I. M., Tarasiuk N. A. The Development of Tourism in Lutsk. The article is dedicated to studying of potential means of tourism development in Lutsk and to its cognitive tendencies.

Key words: tourism, cognitive tourism, museum.

Постановка наукової проблеми та її значення. Туризм справедливо називають “феноменом ХХІ століття”. Сучасна індустрія туризму – одна з прибуткових і динамічних галузей світового господарства та регіонального розвитку економіки. Його розвиток відіграє значну роль у залученні до бюджету країни валютних надходжень, демократизації суспільства, підвищенні культурного рівня людей. Він сприяє налагодженню взаєморозуміння та довіри між країнами й народами і є складовою часткою сучасних міжнародних відносин. Саме через туризм багато країн зробили потужний ривок у розвитку економіки. Він позитивно впливає на розв’язання такої актуальної для сьогодення проблеми, як зайнятість населення.

Розвиток туризму є надзвичайно актуальним і для м. Луцька та всієї Волинської області. Своєрідний комплекс історичних, культурних та природних пам’яток, значний рекреаційний потенціал є сприятливим чинником формування розгалуженої мережі галузі туризму. Забезпечити належну віддачу, використати потенційні можливості в інтересах активного відпочинку та оздоровлення людей можна лише за умови формування інфраструктури туризму, створення й зміцнення матеріально-технічної бази та залучення до неї досвідчених і кваліфікованих кадрів.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Аналіз досліджень та публікацій із проблем розвитку туризму в м. Луцьку та всієї Волинської області показує, що інтерес до цієї галузі все більше зростає. В праці В. Колоска [6] охарактеризовані історико-культурні пам’ятки м. Луцька. Вагомий внесок у розвиток краєзнавства м. Луцька та його околиць в історичному аспекті зробили праці В. Гнатюка (2008), дані археологічних розкопок Г. Охріменка (2008). Путівник по Волинській області був складений М. Лукашевич (2008). Питання розвитку релігійного туризму у Волинській області висвітлені в праці М. Мельничука, Т. Лонткевич, О. Мельника (2007).

Формулювання мети та завдань статті. Мета роботи полягає у дослідженні взаємодії туризму і краєзнавства в історичному аспекті та аналізі сучасного туристично-краєзнавчого потенціалу м. Луцька, узагальненні та систематизації практичних завдань, що виникли в галузі туризму.

У зв’язку з цим були вирішені такі завдання: 1) опрацювати літературні та фондові матеріали з проблем організації туристично-краєзнавчої роботи в Україні, Волинській області та м. Луцьку; 2) розглянути взаємодію туризму і краєзнавства; 3) подати оцінку ресурсів туризму м. Луцька з перспективою подальшого розвитку цієї галузі.

Матеріали і методи. Під час дослідження використано літературні джерела з питань туристської науки, фондові матеріали Волинського краєзнавчого музею, Центру туризму, спорту та екскурсій (ЦТСЕ) Волинської обласної адміністрації. Для дослідження використано порівняльно-описовий, географічний, історичний, статистичний, аналітичний методи.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Історія сучасної Волині сягає в глибоку давнину. Перші поселення навколо південних приток Прип'яті та у верхів'ях Західного Бугу виникли ще в період пізнього палеоліту. Під час розкопок виявлено понад 160 археологічних пам'яток епохи палеоліту і мезоліту.

Складовою частиною туристських ресурсів є гомогенні ресурси, під якими розуміють природні та культурно-історичні комплекси, пов'язані з минулим Луцька, України та інших держав.

У межах міста Луцька розташовані природні та штучно створені об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ) – це три ботанічні пам'ятки природи, одна гідрологічна пам'ятка природи, один орнітологічний заказник, один загальнозоологічний заказник, один парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва. Всі ці об'єкти ПЗФ належать до місцевого значення. Крім того, в межах міста є об'єкт ПЗФ загальнодержавного значення – Ботанічний сад “Волинь” Волинського національного університету ім. Лесі Українки [8].

Пам'ятки природи Луцька

Парк імені Лесі Українки розміщений в центрі міста, започаткований ще в довоєнний час, але на значно меншій площі. Від старого парку, крім системи осушувальних каналів та старих тополь, які нині піддаються санації, вже нічого не залишилося. Масові посадки існуючих нині дерев здійснювалися в 60-ті роки. Парк належить до парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва, у якому забезпечується догляд за насадженнями.

Парк використовується для екскурсій, масового відпочинку відвідувачів. Весь парк від вул. Глушець до дамби, площа якого становить 97 га, разом із пляжною зоною, стадіоном, спортивною базою “Спартак”, малими архітектурними формами та іншими елементами, наприклад, скульптурою Лесі Українки із джерелом, декоративними скульптурами, фонтанами та різноманітними композиціями з дерев та кущів, тихими куточками створюють прекрасні умови для відпочинку. Проте парк ще не доведено до того якісного рівня, який потрібний сучасному обласному центру. Шкода, що залишився нереалізованим проект пішохідного мосту через р. Стир, будівництво якого вже було розпочато [2].

У південно-західній частині парку розміщена заповідна територія місцевого значення «*Орнітологічний заказник “Пташиний гай”*». Його площа 10 га. Тут серед кленово-тополевих насаджень віком 30–40 років з домішкою ялини та лучно-чагарникової рослинності зустрічається до 50 видів птахів, серед них майже 35 гніздяться, зокрема, припутень, дятел звичайний і сірійський, соловейко східний, вівчарик весняний і жовтобровий, вівчарик-ковалик, чикотень, дрізд співочий і чорний, синиця велика і блакитна, гаїчка болотяна й чорноголова, зяблик, вівсянка звичайна [9].

Загальнозоологічний заказник “Гнідавське болото” займає 53 га від загальної площі болота 116,6 га. Це цінне природне болото, яке заростає очеретом, рогозою, осокою, а залишки стариць р. Стир – це місцевості, де живуть та розмножуються рідкісні види тварин, занесені до Червоної книги України: видра річкова, горностаї, лунь польовий. Тут зосереджено багато зимуючих птахів, а також рідкісних видів, зокрема часничниці, черепахи болотяної, бугая (в останні роки вже не траплявся), луня очеретяного, пастушка, курочки малої і водяної, синиці вусатої, вівсянки сірої та ін.

Ботанічна пам'ятка природи “Дубовий гай” розташована в 5-му мікрорайоні Луцька (Гнідава) і є цінною ділянкою дуба звичайного, віком 30 років. Площа 1 га. Тут наявний чагарник спірея калинолиста.

Ботанічна пам'ятка природи “Лесин ясен”. Одиноке дерево, яке росте на Замковій площі. Його вік оцінюють у 225 років. Вважається, що біля нього любила відпочивати Леся Українка.

Ботанічна пам'ятка природи “Меморіал”. Меморіал-сквер, площею 5 га на місці старого кладовища, де є низка цінних декоративних порід дерев, зокрема дуб червоний, каштан кінський, явір, туя різних форм, ялина срібляста, а також чагарники: півонія, жасмин, самшит та ін.

Гідрологічна пам'ятка природи “Теремнівські ставки”. Це каскад ставків, що живляться за рахунок підземних джерел і є поповнювачами річки Сапалаївки [9].

Ботанічний сад “Волинь” ВНУ ім. Лесі Українки – це єдина в Луцьку заповідна територія загальнодержавного значення, однак в останні роки його дуже занедбано. Ботанічний сад був заснований у 1977 р. на схилах р. Сапалаївки. Тут є різні породи дерев, зокрема, платан західний (пам'ятка природи місцевого значення), софора японська, гінкго дволопатева, калікантус, пробкове

дерево. Свого часу тут вирощувалося понад 350 видів різних квіткових рослин. У перспективі з колекції нинішніх дерев ботанічного саду планується створити дендрарій. У 2004 р. для розміщення ботанічного саду була виділена нова територія по вул. Потебні площею 10 га.

Отже, пам'ятки природи та інші об'єкти ПЗФ м. Луцька є важливими туристськими об'єктами, що потребують значно більшої уваги, ніж їм приділяється сьогодні. Необхідно запровадити екологічний туризм, обладнати "екологічні стежки" тощо.

Історико-культурні пам'ятки Луцька як об'єкти туризму

Луцьк – одне з найстаріших міст України, центр Волинської області. Воно розташоване на берегах р. Стир. Місто займає одне із провідних місць в Україні за кількістю першокласних пам'яток архітектури. Чільне місце серед них посідає Верхній замок. Культові споруди різних віросповідань засвідчують багатонаціональний склад давньої столиці краю. Заслугове на увагу і своєрідна житлова забудова з кількоповерховими підземеллями та інші історико-культурні пам'ятки Луцька.

Луцький історико-культурний заповідник. Перші згадки в літописах про Луцьк пов'язані з укріпленнями, які, за польськими джерелами, в 1073 р. витримали шестимісячну облогу війська польського короля Болеслава Сміливого. Такий тривалий опір могло чинити лише місто, обнесене міцними стінами, можливо збудованими Володимиром Святославичем. Перша літописна згадка про Луцьк дає можливість стверджувати, що вже тоді він був доволі великим ремісничо-торговельним центром Київської Русі.

У XIV–XVIII ст. формується архітектурний ансамбль Луцька, після того, як попередні укріплення були зруйновані в 1259 р. за наказом Золотої Орди, що численними видами і трансформаціями дійшли до наших днів. Домінантою ансамблю є найстаріша пам'ятка фортифікаційної архітектури Луцька – Верхній замок, закладений останнім князем Галицько-Волинської землі Любартом у 1340–1384 рр., який разом із синами похований у його підземеллях. У плані Верхній замок нагадує рівносторонній трикутник із опуклими сторонами, у вершинах якого розташовані башти. Відстань між їх центрами становить із незначними відхиленнями 100 м. Ворітною (Любарта) баштою замок орієнтований на захід, на півночі розміщена Владича башта, від Стиру – Стирова (Свидригайла). Проте від Нижнього (або Окольного) замку до наших днів "дожили" лише окремі фрагменти.

Унікальні пам'ятки історії, археології, архітектури сприяли прийняттю в 1985 р. урядового рішення про оголошення комплексу в Старому місті державним історико-культурним заповідником "Старий Луцьк". Це дало певний імпульс продовженню робіт щодо відродження древньої частини Луцька. Ще в сімдесяті роки тут було реставровано мурований замок та низку інших давніх пам'яток [4; 5].

Князівський палац розміщувався між Ворітною і Стировою баштами. Він мав 56 метрів у довжину, 12 м у ширину, 20 м у висоту. Після пожежі 1781 р. його розібрали, а на частині фундаментів та залишках стін спорудили будинок, у якому розмістилися міський архів і суд.

Після реставрації у 1960–1963 рр. цей прямокутний, одноповерховий будинок пристосовано під художній відділ обласного краєзнавчого музею. Фундаменти колишнього князівського палацу стали об'єктом досліджень. З'ясовано, що князівський палац побудовано одночасно із замком у другій половині XIII ст.

У Владичій башті розміщений музей дзвонів, у Ворітній – виставка будівельної кераміки.

На сході до Верхнього замку прилягав учетверо більший *Нижній (Окольний) замок*. Від нього збереглися лише фрагмент оборонної стіни й башта. Споруджений у XIV–XV ст., він посилював обороноздатність Верхнього замку з півдня й заходу. Оборонна система Окольного замку складалася з "мокрого рову", через який був перекинутий підйомний міст, із дерев'яних і кам'яних стін та башт. Територія, охоплена стінами Нижнього замку, була щільно забудована княжими й шляхетськими будинками, оселями духовних осіб, будинками для челяді [6].

Від Ворітної башти Нижнього замку, що не збереглася, уздовж стін – праворуч до р. Стиру і ліворуч до р. Глушця – тягнулися земляні вали й рови з водою, де навіть водилася риба. Проте вже у 1545 р. міщани почали їх засипати й селитися біля самісінької стіни. Над вибалком, поблизу колишнього єзуїтського колегіуму, збереглися рештки кам'яної стіни Нижнього замку й одна з чотирьох башт, так звана башта Чарторийських. Змурована вона з цегли на вапняковому розчині. Споруда прямокутна у плані, триярусна, накрита чотирихилим шатром. Перший і другий яруси перекриті циліндричними склепіннями.

Заслужують особливої уваги як об'єкт туризму і культові споруди м. Луцька. До них належать церква Іоанна Богослова, церква Покрови, монастир домініканців, комплекс Троїцького костюлу, дзвіниця, Петропавлівський костюл, архітектурний ансамбль Луцького братства, Хрестовоздвиженська церква, Братський корпус, монастир бригіток, синагога.

Ансамбль споруд єзуїтського монастиря з колегіумом і величним костюлом Св. Петра і Павла створювався в 1606–1610 рр. При монастирі був найвідоміший у місті вищий навчальний заклад, багата бібліотека стародавніх книг і студентський театр. Костюл із кінця XVIII ст. одержав статус кафедрального, після Великої Вітчизняної війни був перетворений на склад, а потім, після реставрації 1970–1973 рр. – на музей атеїзму, і тільки в 1992 р. був повернутий католикам і знову набув богоугодного вигляду.

Монастир бригіток з'явився на місці палацу Радзивілів у 1624 р. і проіснував до 1845 р. Тоді, ставши причиною загальноміської пожежі, він був скасований, а в його приміщеннях обладнали окружну в'язницю. Комплекс монастиря шариток поступово створювався в XVIII–XIX ст. з будівель (палацу єпископа, шпиталю, канцелярії і латинської школи) старої католицької кафедри Святої Трійці. Наприкінці XVIII ст. тут формувалася Академія наук, а в XIX – шпиталь, опікуваний сестрами милосердя – шаритками [5].

Між замковим ровом і р. Стир розташовувалися торговельно-ремісничі квартали, які власне й формували місто, що було відділене від замку та мало свій уряд. Тут розташовувався найстаріший у Луцьку Домініканський монастир, від якого збереглася одна з пізніших споруд (1752 р.). У сусідньому районі, що на польський манер називали “Жидівщиною”, проживали євреї та караїми, які займалися ремеслами та торгівлею ще з часів князювання Вітольда (1387–1430 рр.). Тут збереглася головна луцька синагога (1629 р.) оборонного типу з добудованою до молитовного залу баштою, завдяки якій її іноді називають “Малим замком” [5].

На території старого міста до наших днів дійшли окремі споруди монастирів василіан (1647 р.) і тринітаріїв (1729 р.). На тлі католицького архітектурного засилення в старому місті, нагадуючи про багатівікове польське панування, майже по-сірїтському виглядають не один раз перебудовані православні Покровська (XV ст.) і Хрестовоздвиженська (XVII–XIX ст.) церкви, розташовані на його околиці. Головний луцький православний храм – кафедральний Свято-Троїцький собор – був 1877–1879 рр. трансформований із костюлу монастиря бернардинців (1752 р.), скасованого в 1853 р.

Однією з найефектніших культових споруд сучасного Луцька є неоготична лютеранська кірха, що своїм стрімким шпилем немов пронизує небо. Вона побудована в 1906–1907 рр. церковною громадою німецьких колоністів, а нині її відреставрували і використовують євангельські християни-баптисти.

Пам'ятки цивільного будівництва

З документальних джерел, що збереглися, важко скласти чітку уяву про забудову Луцька в XIII ст. Відомо лише, що тоді в місті було кілька кам'яних споруд, серед яких – церкви Іоанна Богослова у Верхньому замку і Димитрієвська – в Окольному. Найдревніша іконографічна пам'ятка, що відтворює план Старого міста, датована 1795 р. Тут окреслені основні складові частини Луцька, зокрема, Верхній та Окольний замки, а також територія самого міста. У середньовічному Луцьку, надто густо забудованому, часто виникали пожежі, в яких гинули старі будівлі. На їх місці зводилися нові будинки, – однак планова структура не мінялася. Великі квартали ділилися на окремі райони, межі яких строго регламентувалися. Пожежі 1803, 1845 рр. майже дощенту знищили давню забудову. Нові будинки споруджувалися на старих фундаментах. Отже, загальний план міста, що склався у XV–XVIII ст., певною мірою зберігся й досі. Однак пам'яток цивільного будівництва залишилися одиниці [2].

Дім князя-єпископа Ю. Фальчевського (вул. Кафедральна, 23) – рідкісний зразок української житлової архітектури XVI ст. Розміщувався біля стіни Нижнього замку. Після Ю. Фальчевського наприкінці XVIII – на початку XIX ст. будинок належав Гулевичам. Первісно будинок був одноповерховий, квадратний у плані. У XVIII ст. до нього прибудували другий поверх, а на початку XX ст. зробили дерев'яні прибудови. Одна з кімнат першого поверху перекрита циліндричним склепінням із розпалубками. Під старою частиною будинку розміщений двокамерний підвал [6].

Будинок аптеки XVIII ст. (вул. Драгоманова, 11). Одна із трьох аптек-музеїв України. Найстарішим є цокольний (підвальний) поверх. Віконні прорізи невеликі, прямокутні, із півкруглими перемичками і кованими решітками. Будинок прямокутний у плані із секційним плануванням приміщень.

Будинок початку XIX ст. (вул. Драгоманова, 23). На першому поверсі збереглась анфілада кімнат із хрещатими склепіннями. З жовтня 1890 р. до січня 1891 р. половину приміщень другого поверху займала сім'я Косачів. Леся Українка написала тут ряд поетичних творів, зокрема, “Ліричне інтермеццо”.

Повітова скарбниця XIX ст. (вул. Кафедральна, 1а) побудована за типовим проектом того часу на місці єпископського палацу. Спочатку належала повітовому казначейству, пізніше – міській пожежній команді, яка мала на Владичій башті спостережний пункт. Будівля двоповерхова, із чотирихилим дахом, прямокутна у плані. Має чотириколонний портик і просторий овальний підвал. Зараз тут розміщена Волинська обласна організація Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Підземелля Старого міста. За переказами й легендами, підземні ходи з'єднували Лучеськ Великий із населеними пунктами Шепелем, Жидичином, Оликою, Заборолем.

Підземні лабіринти у районі теперішніх вулиць Кафедральної, Драгоманова, Д. Братковського і Д. Галицького досліджуються з 1970 р. Уже обстежено 46 підвальних приміщень XVI–XVIII ст. Площа залів від 6 до 24 м², висота – близько трьох метрів. Стіни підземних споруд зведені з цегли на вапняковому розчині, їх товщина у нижньому ярусі – 1,8–2 м. Перекриття цегляне, арочного типу. Двох'ярусний підземний тюремний комплекс виявлено під Петропавлівським костюлом. На нижньому ярусі в основі лівої башти знайдено камеру-одиночку, а в її ніші – залізне кільце, до якого приковували в'язнів. У Луцьких підземеллях виявлено багато побутових речей та знарядь праці минулих століть. Дослідження підземних залишків середньовічних будівель тривають [2; 6].

Огляд об'єктів Луцького історико-культурного заповідника дає можливість широкій громадськості глибше ознайомитися з цікавими сторінками історії й культури рідного краю.

Музеї міста Луцька

Обласний краєзнавчий музей (вул. Шопена, 20). Створений він ще 1929 р., проте як державний його відкрили в 1940 році [1]. Він пропонує відвідувачам експозиції, розміщені в 30 залах. Основний фонд музею нараховує понад 100 тисяч одиниць зберігання, серед яких через нестачу відповідних площ лише десята частина розміщена в експозиції.

Тут можна побачити 15 видів рідкісних і зникаючих тварин Волині, які занесені до Червоної книги. В музеї зібрані матеріали з розкопаних археологами місць давніх стоянок первісних людей у Луцьку, зразки керамічного посуду, знаряддя, скарби часів давньої України-Русі. Виставлені перші друковані видання в Луцьку, зокрема, копія титульного листа “Ляменту”, виданого в друкарні Луцького братства 1628 р. У залах постійно оновлюються експозиції, які розповідають про національно-визвольну боротьбу українського народу, його складний шлях до волі, до незалежності.

Музей Волинської ікони відкритий у серпні 1993 р. У його фондах понад 400 експонатів. Тут представлені ікони Волинської школи малярства. У музеї зберігається ікона “Волинська богоматір” – унікальний мистецький твір XIII–XIV ст., який сьогодні є гордістю Волинського музею Ікони. Тут можна оглянути пам'ятку XVI ст. ікону “Спас у славі”. Волинський давній іконопис представляють також ікони “Розп'яття” кінця XVI ст., “Христос-Вседержитель”, “Моління”, “Спас”, “Покрова”, “Богоматір”, “Одигітрія” XVII ст.

З Луцьком, зокрема його Хрестовоздвиженським братством, пов'язане ім'я видатного українського художника Йова Кондзелевича (1667–1740). Глибоке почуття таїнства охоплює відвідувача, який має можливість бачити тут ікону прославленого майстра “Спас”. Вона написана на початку XVIII ст. В інших залах музею особливу увагу привертають ікони, які продовжують у своєму розвитку школу Кондзелевича, “Покрова” та “Юрій Змієборець” першої половини XVIII ст. Вони належать до малярства доби українського бароко.

Художній музей відкритий в 1973 р. на території Луцького замку. Його експозиція постійно поповнюється, в основі ж її картини, що належать до світових шедеврів. Серед них – картина іспанського художника кінця XVI – поч. XVII ст. Хосе Рібери “Святий Ієронім”, полотно французького живописця, представника класицизму XVII ст. Ніколи Пуссена “Елеазар і Ревекка”, Франца Бургінйона (Жака Куртуа) “Баталія”, пейзажі генуезького майстра Александро Маньяско. Досить широко подається портретний живопис XVIII–XIX ст., зокрема, картини польських художників. Привертає увагу картина І. Айвазовського “Шторм на морі”.

У художньому музеї є роботи відомого українського художника, вихідця з Волині А. Лазарчука (1870–1934). Його пейзажі, портрети, інші полотна – вияв душі митця, який дуже любив Волинський край, його людей [10].

Нарешті побачили світ і демонструються в музеї роботи художника Ніла Хасевича, який був у підпіллі УПА. Його малюнки лежали в архівах Волинського управління КДБ аж до часу здобуття Україною незалежності. В 1950–1952 рр. у США видані художні альбоми “Волинь у боротьбі”, “Графіка в бункерах УПА”.

Значна частина музейної експозиції виділена для полотен луцьких художників старшого й теперішнього поколінь, які підкреслюють їхню яскраву індивідуальність і талант. Відвідувачі музею мають можливість ознайомитися з історією й сучасністю образотворчого мистецтва в місті, краї, поринути в захоплюючий світ прекрасного.

Музей книги був відкритий три роки тому до дня міста на території Луцького історико-культурного заповідника у відреставрованому будинку Єпископа. Третій музей книги в Україні.

У туристичній галузі України впродовж кількох останніх років уже відбулися відчутні зміни. Такі колишні монополісти, як “Інтурист”, система профспілкового туризму, міські бюро подорожей та екскурсій змушені були реорганізуватися і значно поступитися місцем тисячам новостворених комерційних фірм і організацій, які буквально увірвалися на туристичний ринок України. Зокрема, в місті Луцьку нині функціонує 44 туристичні фірми та організації, що надають туристичні та курортно-оздоровчі послуги. Серед них ЗАТ “Волиньтурист”, Центр туризму, спорту та екскурсій (ЦТСЕ), Туристично-екскурсійне виробниче об’єднання “Укрпрофтур”, Товариство з обмеженою відповідальністю “Супутник-Волинь” ЛТД, Туристичний відділ “Краяни-Волинь”, малі підприємства “Теллус”, “Магор”, “Юланта”, “Ольвія-Стар”, “Контакт” та інші. Тепер, як ніколи раніше, перед працівниками галузі постає нагальне завдання не тільки визначити конкретні проблеми в туризмі, а й розробити нові підходи, нові технології у туристичному бізнесі.

З точки зору визначення перспективи розвитку міжнародного туризму, за поєднанням оцінки ресурсної та інфраструктурної забезпеченості територія міста Луцька, його околиць та області загалом, є перспективною для розвитку таких видів туризму, як пізнавальний, розважальний, лікувальний, діловий та конгресний, а також екотуризму для будь-якого віку, з використанням усіх засобів переміщення. Цьому сприяє зручна транспортна мережа. Підвищену увагу варто надавати мотиваційній структурі ділових поїздок, що передбачає використання ресурсного потенціалу озерного краю [3, 7].

Розвиток туристичної інфраструктури можливий за умови підвищення якості та різноманітності послуг.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведені дослідження дають підставу стверджувати, що інфраструктура міста розвинена достатньо для того, щоб приймати значну кількість туристів. Одночасно залишається значний простір для росту та розвитку різних видів туризму.

Література

1. Волинський краєзнавчий музей : путівник / В. Т. Денисюк, А. М. Кажан, М. Л. Казак та ін. – Л. : Каменярь, 1988. – 119 с.
2. Ворон В. О. Луцьк : силуети міста : іл. нарис / В. О. Ворон. – Л. : Каменярь, 1988. – 30 с.
3. Гетьман В. На рекреаційних теренах синьоокої Волині / В. Гетьман // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2002. – № 20. – С. 5–8.
4. Денисюк В. Т. Волинь : історико-краєзнавчий нарис / В. Т. Денисюк. – Луцьк : Надстир’я, 2000. – 144 с.
5. Івченко А. С. Вся Україна / А. С. Івченко. – К. : ДНВП “Картографія”, 2006. – С. 124–128.
6. Колосок Б. В. Луцьк : Архітектурно-історичний нарис / Б. В. Колосок, Р. Г. Метельницький. – К. : Будівельник, 1990. – 192 с.
7. Крачило М. П. Сучасний туризм та його місце у суспільному виробництві / М. П. Крачило, О. Д. Король // Розвиток туризму в Україні. Проблеми і перспективи : зб. наук. ст. – К. : ІВЦ “Слов’янський діалог”, 1995. – С. 57–64.
8. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство / Є. В. Панкова. – К. : Альтерпрес, 2003. – С. 127–140.
9. Природно-заповідний фонд Волинської області. – Луцьк : Ініціал, 1999. – С. 27.
10. Черенюк М. І. Художній відділ Волинського краєзнавчого музею : путівник / М. І. Черенюк. – Л. : Каменярь, 1982. – 63 с.

Адреса для листування:
43025, м. Луцьк, просп. Волі, 13

Статтю подано до редколегії
9.09.2008 р.